

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ПЕТРИНА ОКСАНА СТЕПАНІВНА

УДК 81-115:811.111+811.161.

**ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТА
УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНОСИСТЕМ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ**

Спеціальність 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Львів – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі французької філології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Помірко Роман Семенович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри французької філології.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Єсипенко Надія Григорівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
завідувач кафедри англійської мови;

кандидат філологічних наук, доцент
Ісаєва Оксана Степанівна,
Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького,
доцент кафедри латинської та іноземних
мов.

Захист відбудеться 31 січня 2017 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.051.15 Львівського національного університету імені Івана Франка (79000, м. Львів, вул. Університетська, 1).

Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка (79000, м. Львів, вул. Драгоманова, 5).

Автореферат розіслано 30 грудня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат філологічних наук, доцент

О. В. Татаровська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЇ

Невпинний розвиток науки та постійне зростання міжнародних ділових і наукових зв'язків вносить значні зміни в мовну та концептуальну картини світу, що розширює межі галузевих термінологій та поповнює їх словниковий склад. Утворення нових й уточнення вже наявних термінів вимагає їх систематизації та інвентаризації, що зумовлює дослідження цього пласта лексики в багатоаспектному вимірі. Аналіз фахових терміносистем саме в зіставному аспекті дає можливість виявити своєрідність спеціальної лексики однієї мови на тлі інших мовних картин світу, а також встановити загальномовні тенденції термінотворення.

У зіставній лінгвістиці дослідження термінології відбувається у двох напрямках: теоретичному і практичному. Для теоретичного аналізу різногалузевих терміносистем основна увага зосереджується на визначенні подібного та відмінного в теоретичних засадах формування зіставлюваних термінологій, провідних тенденціях їх поповнення та закономірностях творення. Результати комплексного аналізу галузевої термінологічної лексики в зіставному аспекті слугують підґрунтям для стандартизації та уніфікації терміносистем, для створення сучасних галузевих термінологічних словників, для розробки науково обґрунтованої методики викладання іноземних мов та оптимізації навчання фахової лексики, що і є об'єктом наукових розвідок дослідників.

Термінологію банківської сфери вирізняє широта тематичного охоплення, оскільки вона проникла і стала невід'ємною частиною майже всіх сфер людської діяльності. Із запровадженням передових банківських технологій, які одержали значне поширення в багатьох розвинутих країнах, зростають і вимоги до фахівців, особливо до тих, які працюють у зовнішньоекономічній, у тому числі й банківській сферах.

Аналіз наукових досліджень галузевих терміносистем підтверджує, що в центрі уваги дослідників перебувають терміни різних наукових галузей. Дослідники розглядають особливості формування і функціонування термінологічної лексики економіки передусім на матеріалі англійської мови (В. Л. Іщенко, 1999) та в окремих її підсистемах, зокрема в терміносистемі маркетингу (О. І. Гутиряк, 1999), фінансово-економічних взаємин (О. М. Лотка, 2000), венчурного фінансування (Л. В. Івіна, 2001), ринкових взаємин (З. Б. Куделько, 2003) та ін., а також на матеріалі української мови, а саме: економічну термінологію (Г. В. Чорновол, 2004), соціально-економічну термінологію (Т. М. Дячук, 2003), термінологію податкової сфери (О. В. Чорна, 2009), термінологію менеджменту (Н. Л. Краснопольська, 2014), термінологію обліку та аудиту (Г. К. Барвіцька, 2015) та ін.

Окремі аспекти економічної термінологічної лексики обґрунтовано у працях В. О. Гурова, 1984 (особливості конструкцій з імпліцитною номінацією в економічних текстах), О. Г. Чумак, 1998 (структурно-компонентна організація фінансово-бухгалтерських терміносполучень), Ю. А. Зацного, 1999 (лексичні та фразеологічні новотвори у сфері економіки), О. І. Дуди, 2001 (процеси

термінологізації в термінології кредитно-банківської справи), К. В. Житнікової, 2002 (фразеологічні одиниці в англomовній терміносистемі менеджменту та маркетингу), В. І. Пушкаря, 2002 (словотворча потенція префіксальних дієслів), В. Л. Іщенко, 2002 (парадигматичні та синтагматичні особливості багатокомпонентних термінів економіки), А. Д. Олійника, 2002 (запозичення-англіцизми в мікроекономічній термінології), О. В. Чуєшкової, 2003 (аналітичні номінації в економічній терміносистемі), О. П. Винник, 2007 (метафоричні процеси в економічній лексиці), В. М. Артюх, 2010 (дієслівні об'єктні словосполучення англomовної економічної терміносистеми) та ін. Суттєво менше досліджень із зіставного мовознавства: С. М. Кришталь, 2003 (структурно-семантичний аналіз метафоричних термінів підмови фінансів в англійській та українській мовах), О. В. Константинова, 2004 (терміни оподаткування в американському та британському варіантах англійської мови), Н. В. Коваленко, 2013 (структурно-семантичні особливості термінології маркетингу німецької та української мов).

Лінгвісти висвітлюють у своїх дослідженнях й особливості банківської термінології, проте на матеріалі однієї мови: Т. В. Грошко, 2012 (лексико-семантичний та функціонально-дискурсивний аспекти англomовних номінацій банківської справи); А. В. Зеніна, 2014 (адаптація англізмів у термінології української банківської сфери); Л. Ф. Борсук, 2015 (структурно-семантичні та функціональні особливості англomовної банківської терміносистеми).

Актуальність теми дисертації визначається передусім загальною спрямованістю сучасних термінознавчих досліджень на аналіз різногалузевої термінології. Пропонований розгляд англomовної та української терміносистем у зіставному аспекті сприятиме виявленню загальних тенденцій термінотворення та розкриттю національно-специфічних і можливих тотожних рис у формуванні термінолексем. Такий підхід сприятиме впорядкуванню, стандартизації, уніфікації систем банківських термінів англійської та української мов, що оптимізуватиме переклад наукової фахової літератури та документації. Це дослідження сприятиме розробці сучасних двомовних англійсько-українських та українсько-англійських словників банківської діяльності.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної тематики факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка «Сучасні напрями формування структурно-семантичних і когнітивно-комунікативних парадигм германських, романських і класичних мов» (номер державної реєстрації 0111U008010). Проблематика дослідження входить до низки питань, досліджуваних у межах комплексної колективної теми факультету іноземних мов: «Аналіз структурно-контентивної еволюції та чинників функціонування германських, романських і класичних мов» (номер державної реєстрації 0108U006466). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 11/2 від 24.02.2010 року та уточнено на засіданні вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 27/10 від 26.10.2016 року.

Мета дисертаційного дослідження полягає в комплексному аналізі й описі словотвірних та структурно-семантичних параметрів термінів банківської сфери англійської та української мов, визначенні механізмів термінотворення, а також у виявленні обсягу спільного термінологічного фонду та розбіжностей між терміносистемами з погляду вербалізації спеціальних понять.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання низки **завдань**:

- розкрити зміст поняття «термін», «термінологія», «терміносистема» та визначити їх характеристики;
- розробити методіку дослідження: алгоритм добору лексичного матеріалу та його аналіз;
- дослідити склад англійської та української термінологій банківської сфери та обґрунтувати відмінності етимологічного складу терміносистем;
- визначити способи творення банківських термінів, описати найпродуктивніші структурні моделі, виявити тотожні та відмінні механізми термінотворення в досліджуваних терміносистемах та встановити їх продуктивність;
- окреслити характер парадигматичних відношень термінологічної лексики (синонімію, антонімію, полісемію, омонімію).

Об'єкт наукової розвідки – сучасні англійські та українські терміни банківської сфери.

Предмет – концептуальні розбіжності у структурі та семантиці термінологічної лексики банківської сфери.

Матеріалом дослідження слугують 2592 реєстрові одиниці на позначення банківської діяльності в українській мові та 3080 одиниць банківської семантики англійської мови, дібраних методом суцільної вибірки із словників різного типу: синонімічних, антонімічних, тлумачних словників української та англійської мов, двомовних словників та навчальних посібників. На основі опрацьованих джерел сформовано фактичну базу та отримано термінокорпус англійської та української мов.

Методи дослідження. Предмет дослідження, його мета та завдання зумовили комплексне використання загальнонаукових та лінгвістичних методів. Серед загальнонаукових були застосовані *системний підхід* (який дозволяє тлумачити терміносистему як складну, цілісну, самоорганізовану, динамічну, структуровану систему термінологічних одиниць, що взаємопов'язані, взаємодіють та розвиваються за законами мови й під впливом позамовних чинників), *індукція* (для узагальнення часткових випадків використання термінів до встановлення закономірностей розвитку терміносистем) *та дедуція* (для аналізу терміна і терміносистеми від загальних її ознак до конкретних), *кількісний аналіз* (для встановлення співвідношення між різними досліджуваними факторами та кількісного співвідношення різних груп, видів та моделей виокремлених термінів) у галузевих термінологіях. Основними методами є: *аналіз словникових дефініцій* (для дослідження плану змісту терміноодиниць, уточнення їх семантичної структури з метою встановлення тотожностей та відмінностей), *етимологічний аналіз* (для

встановлення зв'язків форм і слів різних мов), *метод семантичних опозицій* (для зіставлення тотожних компонентів і виокремлення додаткової диференційної ознаки), *словотвірний аналіз* (для визначення механізмів творення термінологічних дериватів та вирізнення основних словотвірних і структурних моделей), *компонентний аналіз* (для дослідження семантичної структури термінів та виявлення лексико-семантичних відношень між ними).

Наукова новизна дослідження визначається тим, що в дисертації серед інших досліджень української лінгвістики *вперше*:

- термінологія банківської сфери аналізується в зіставному аспекті;
- досліджуються морфологічний, синтаксичний та семантичний способи термінотворення і визначається ступінь їх продуктивності;
- простежуються особливості перебігу парадигматичних відношень у зіставлюваних терміносистемах.

Проведене дослідження дозволяє виявити домінантні тенденції та визначити шляхи еволюційного розвитку англійської та української банківської терміносистем.

Наукову новизну одержаних результатів узагальнюють **положення, що їх винесено на захист**:

1. Термінологічні запозичення зумовлені взаємодією екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників, що є свідченням доцільності цього процесу. Абсолютну більшість базових термінів англійської та української мов становлять іншомовні лексеми. Найактивніше досліджувані термінології послуговуються номінаціями латинської, французької, італійської мов. Іншомовні номінації активно використовуються для творення складних слів та терміносполук як в англійській, так і в українській мовах.

2. Інтернаціоналізми – це міжмовна категорія синхронії, яка виявляється в синхронно-зіставному аналізі кількох мов. В українській термінології інтернаціоналізми охоплюють чисельнішу групу, ніж в англійській, що свідчить про здатність англійської мови до самозбагачення. Серед інтернаціональних номінацій досліджуваної вибірки фіксуємо повні, неповні та гібридні інтернаціоналізми.

3. Принципи термінотворення в банківській терміносистемі англійської та української мов реалізуються на основі наявних лексем, за допомогою аналітичних та дериваційних процесів. До складу термінологічних номінацій входять однокомпонентні терміни, складні терміни, термінологічні словосполучення та аббревіатури. Структурні типи та моделі в англійській та українській термінологіях репрезентовані нерівномірно, що пов'язано із невідповідністю етапів розвитку термінологій (тобто одна з термінологій є більш зрілою) та типологічними розбіжностями англійської та української мов.

4. Поповнення банківської термінології англійської та української мов шляхом вторинної номінації відбувається в результаті метафоричного або метонімічного перенесення, що зумовлює смислову варіативність. Терміни з варіативною семантикою охоплюють спеціалізовані терміни, міжгалузеві терміни та термінологізовані слова загальнолітературної мови.

5. Банківська термінологія англійської та української мов це організована система взаємозумовлених і взаємопов'язаних номінацій, об'єднаних семантико-парадигматичними відношеннями синонімії та антонімії. Функція термінологічної синонімії полягає в уточненні та деталізації думки фахівця і є ознакою науки, яка розвивається та вдосконалюється. Антонімічні лексеми є необхідними для вираження протилежних відношень між поняттями досліджуваних термінологій. Антонімічно-синонімічні відношення в досліджуваних терміносистемах вважаємо виявом системності.

Теоретичне значення праці полягає в тому, що її результати уточнюють та збагачують теоретичні засади зіставної лексикології (оскільки дослідження втілює спільне й відмінне у формуванні галузевих термінологій). Теоретичні положення дисертації розширюють знання про принципи організації термінологічних систем української й англійської мов. Твердження наукової праці можуть стати підґрунтям для порівняння різних терміносистем, а також для аналізу механізмів формування та функціонування інших фахових термінологій.

Практичне значення дисертаційного дослідження визначається можливістю використання теоретичного та практичного матеріалу, а також висновків для розробки та читання лекційних курсів із лексикології та типології англійської та української мов (розділи «Словотвір», «Розвиток лексичної системи», «Лексикографія», «Системні відношення в лексиці»), термінознавства (розділи: «Термінологія», «Теорія і практика галузевої лексикографії», «Процеси термінотворення»), перекладознавства (розділ «Науково-технічний переклад»), у спецкурсі з перекладу галузевої термінології на філологічних та економічних факультетах, для укладання двомовних професійних англо-українських та українсько-англійських словників термінів банківської діяльності, у дослідницькій роботі та написанні наукових праць із термінознавчих проблем та зіставного мовознавства, для укладання методичних розробок, посібників, підручників.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним дослідженням. Отримані результати, теоретичні положення й висновки сформульовано автором. Статей за тематикою дисертації, опублікованих у співавторстві, немає.

Апробація. Результати та основні положення дисертації обговорено на засіданні кафедр англійської філології та французької філології Львівського національного університету імені Івана Франка (2009 – 2015 рр.), на Міжнародній науковій конференції «Стан та перспективи лінгвістики фахових мов та термінознавства в Україні» (Чернівці, 2011 р.), Міжнародній науковій конференції «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації» (Івано-Франківськ, 2013 р.), Всеукраїнській науковій конференції «Слово – текст – мова у дослідницьких парадигмах сучасної лінгвістики» (Харків, 2015 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації» (Острог, 2015 р.), науковій професійній конференції «Urgent problems of philology and linguistics» (Будапешт, 2015 р.), X Міжнародній науково-практичній конференції «Мови і світ: дослідження та викладання» (Кіровоград, 2016 р.), IX

Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми термінології, перекладу і філології: виклики та перспективи» (Чернівці, 2016 р.).

Публікації. Основний зміст дослідження викладено у 8 працях, із них – 6 опубліковано у фахових виданнях України, 1 стаття – видана в Угорщині (м. Будапешт), та 1 – тези доповідей на науково-практичній конференції.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, чотирьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел (теоретичних – 228 позицій, лексикографічних – 42). Загальний обсяг дисертації – 218 с., із них 172 с. – основний текст. Робота містить 2 таблиці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано мету та завдання роботи, висвітлено стан дослідження економічної термінології та термінів банківської діяльності зокрема, визначено об'єкт, предмет та матеріал дослідження, з'ясовано його наукову новизну, аргументовано теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Наведено відомості про апробацію роботи, зазначено її структуру та обсяг.

У **першому розділі «Історичні та теоретико-практичні передумови дослідження банківської термінології»** викладено та обґрунтовано теоретичні засади дослідження термінології в українській та зарубіжній лінгвістиці, звернено увагу на аспект зіставного термінознавства, визначено місце банківської терміносистеми в лексико-семантичній системі англійської та української мов, описано методику зіставлення номінацій банківської сфери та етапи застосування методів дослідження.

Теоретичні засади термінологічної номінації обґрунтовуються у працях Л. П. Білозерської, М. М. Володіної, О. С. Герда, В. П. Даниленко, Р. І. Дудка, А. С. Д'якова, Т. А. Журавльової, Т. Л. Канделакі, Л. А. Капанадзе, Т. Р. Кияка, Р. Ю. Кобрина, З. Б. Куделько, В. М. Лейчика, М. І. Мостового, Г. В. Наконечної, Т. С. Пристайко, С. В. Радецької, Е. Ф. Скороходька, Л. Б. Ткачевої та ін.

Терміносистема банківської сфери розглядається як цілісна, упорядкована, ієрархічно організована сукупність лексичних засобів, що позначають спеціальні поняття банківської діяльності. Термін є основним засобом вираження професійного поняття та центральним елементом формування термінологічної системи. Основними вимогами до термінологічних одиниць є номінативна й дефінітивна функції терміна (М. М. Володіна, К. А. Левковська, О. І. Моїсеєв, О. О. Реформаторський); точність та однозначність терміна (Д. С. Лотте, Л. О. Пекарська, В. А. Татаринів); системність (В. П. Даниленко, Т. І. Панько); стилістична нейтральність (І. С. Квітко, В. М. Лейчик, О. О. Селіванова).

Дослідження англійської та української терміносистеми банківської сфери – складний та різноплановий процес, що відбувається етапами, кожен з

яких охоплює певний аспект дослідження банківських номінацій та потребує аналізу.

Перший етап дослідження. Теоретичні засади дослідження ґрунтуються на застосуванні загальнонаукових методів, а саме: *індукції та дедуції*, що забезпечило виділення найсуттєвіших теоретичних відомостей щодо обраної проблематики, а також встановлення певних гіпотез, закономірностей, правил та визначень. Добір фактичного матеріалу дослідження проводився на основі англomовних та українських лексикографічних джерел іноземного й українського видавництва та зумовив паралельне використання *методу суцільної вибірки та аналізу дефініцій*. Загальна кількість англomовних термінів банківської сфери становить 3080 одиниць, українських – 2592 лексеми.

На *другому етапі* важливим завданням було розкрити етимологію термінів, дослідження якої можливе за умови застосування *етимологічного аналізу, методу вибірки*, який передбачає виокремлення запозичених лексем із термінологічного корпусу. *Словотвірний аналіз* дозволив простежити терміноутвірний потенціал іноземних номінацій. *Метод класифікації* дав змогу визначити особливості міжнародних номінацій, а також здійснити їх диференціацію за ступенем інтернаціоналізації: високий та середній ступінь. *Кількісний аналіз* використано для визначення відсоткової кореляції запозичених та міжнародних номінацій.

На *третьому етапі* дослідження застосовано комплексний аналіз структурних характеристик лексичного складу англomовних та українських термінів. Використання *словотвірного аналізу та методу класифікації* дозволило окреслити особливості структурної організації досліджуваних терміносистем, поділити їх на однокомпонентні, складні номінації, термінословосполучення та аббревіатури. *Метод моделювання*, що тісно пов'язаний з *аналізом безпосередніх складників*, використано для визначення механізмів утворення термінологічних одиниць, виявлення словотвірних елементів їх формування та визначення найхарактерніших структурних моделей у формуванні однокомпонентних термінів, складних слів, термінологічних словосполучень та аббревіатур. Застосування *системного методу* в поєднанні з *кількісними даними* дозволяє визначити кількісне співвідношення однокомпонентних термінів складних номінацій і термінологічних словосполучень, аббревіатур досліджуваних терміносистем та визначити ступінь продуктивності структурних моделей термінологічних одиниць.

Четвертий етап дослідження передбачив аналіз семантичних особливостей термінів та виявлення лексико-семантичних відношень. *Аналіз дефініцій* у поєднанні з *компонентним аналізом* застосовано для розкриття семантичних відношень. *Структурно-морфологічний підхід* дав можливість встановити закономірності утворення лексико-семантичних відношень, до яких належить синонімія, антонімія та полісемія. З цією метою застосовано *метод класифікації*. *Кількісний аналіз* використано для встановлення кількісного наповнення рядів синонімів та антонімів.

П'ятий етап зосереджено на узагальненні та зіставленні отриманих результатів дослідження. Він передбачає використання *системного підходу*, який розглядає досліджувані термінології як цілісні терміносистеми.

У **другому розділі «Етимологічний чинник у формуванні англомовних та українських терміносистем банківської сфери»** зосереджено увагу на етимологічному наповненні терміносистем банківської сфери англійської та української мов, обґрунтовано особливості та відмінності їх етимологічного складу, з'ясовано роль інтернаціональних номінацій у формуванні термінологій.

Абсолютну більшість базових термінів англійської та української мов становлять іншомовні лексеми. Автохтонні терміни в англійській мові охоплюють 19 %, в українській мові – 17 %. Найактивніше досліджувані термінології послуговуються номінаціями латинської, французької, італійської мов. Проте серед запозичених лексем української вибірки фіксуємо незначну кількість номінацій польського та іспанського походження. Найбільша кількість запозичень до англійської термінології надійшла з французької мови, що зумовлено історичними умовами, тоді як українська терміносистема найактивніше послуговується латинізмами. Проте фіксуємо і приклади різної етимології ідентичних лексем у досліджуваних терміносистемах: *варант* (<англ.) – *warrant* (<франц.), *банкрут* (<нім.) – *bankrupt* (<італ.), *капітал* (<нім.) – *capital* (<лат.). Варто зауважити, що запозичені лексеми в українській термінології характеризуються високим рівнем дериваційної активності.

Основна маса іншомовних термінів у досліджуваних термінологіях є іменниками. Прикметники та дієслова в англійській терміносистемі здебільшого утворюються шляхом конверсії, тоді як в українській – шляхом внутрішньомовних дериваційних можливостей.

Іншомовні номінації активно використовуються для творення складних слів та терміносполук як в англійській, так і в українській мовах. Серед українських запозичень фіксуємо низку абревіатур англійського походження, що набули статусу інтернаціоналізмів. Зовнішня форма таких абревіатур зберігається, а зміст перекладається описово: *SWIFT (Society for Worldwide Interbank Telecommunication)* – *СВІФТ (система міжнародного передавання інформації щодо міжнародних розрахунків)*.

Етимологія запозичених службових морфем, якими послуговуються досліджувані терміносистеми, збігається, проте їх кількісні характеристики є різними. В українській мові кількісно переважають власномовні афікси, тоді як в англійській – запозичені.

Особливістю інтернаціональних термінолексем є їх векторний характер. Кількісне співвідношення міжнародних номінацій не є однаковим у досліджуваних терміносистемах. В українській термінології інтернаціоналізми охоплюють чисельнішу групу, ніж в англійській, що свідчить про здатність англійської мови до самозбагачення. Щодо етимологічного наповнення інтернаціональної лексики терміносистем абсолютну більшість термінів становить латинський лексичний фонд. Проте фіксуємо приклади різної етимології ідентичних термінів-інтернаціоналізмів у досліджуваних

терміносистемах: *safe* (<франц.) = *сейф* (<англ.); *franchising* (<франц.) = *франчайзінг* (<англ.). Значна частина українських запозичень є за походженням англійськими. На відміну від української англійська термінологія вирізняється наявністю власномовних номінацій, які набули статусу міжнародних: *offshore*, *clearing*, *goodwill*, *hedging*, *stagflation*, *leverage*, *factoring*, *leasing*.

Серед інтернаціональних номінацій досліджуваної вибірки фіксуємо повні, неповні та гібридні інтернаціоналізми. Визначено, що інтернаціоналізми з високим ступенем інтернаціоналізації становлять 76 %. Найпоширенішими способами засвоєння інтернаціональних лексем в англійській та українській мовах є: запозичення без перекладу (повна транслітерація чи фоно-морфемна адаптація), заміна міжнародного терміна національним відповідником, заміна міжнародного терміна описовим перекладом. Інтернаціоналізми в українській терміносистемі вирізняються вищою словотвірною активністю. Псевдоінтернаціоналізмами зазвичай є слова з варіативною семантикою. Серед українських термінів псевдоінтернаціоналізми є значно регулярнішими, ніж серед англійських.

У третьому розділі «Структурно-семантичні особливості термінотворення англійських та українських банківських терміносистем» розглядаються закономірності структурної організації термінів, здійснено структурний аналіз термінів, визначено продуктивні моделі термінотворення, розглянуто питання частиномовної належності термінів, виявлено тотожні та відмінні механізми термінотворення.

Банківська термінологія англійської та української мов, розвиваючись протягом певного часу, сформувалася в термінологічну систему із характерними для кожної мови способами словотворення. До складу термінологічних номінацій досліджуваних терміносистем входять однокореневі терміни, складні терміни, термінологічні словосполучення та аббревіатури. Досліджуваний матеріал дає змогу констатувати, що структурні типи та моделі в англійській та українській термінологіях репрезентовані нерівномірно, що пов'язано із невідповідністю етапів розвитку термінологій (тобто одна з термінологій є більш зрілою) та типологічними розбіжностями англійської та української мов. Англійська термінологія охоплює 3080 номінацій, українська – 2592 номінації.

Найчисельнішу групу термінологічного масиву англійської та української мов становлять терміни-словосполучення, які охоплюють 77,7 % від загальної кількості англійських термінів та 72,9 % – українських. У банківських терміносистемах української та англійської мов переважають двокомпонентні терміносполуки, які переважно є розкладними термінологічними об'єднаннями, компоненти яких поєднані підрядним зв'язком. Переважна більшість банківських термінів української мови утворена шляхом поєднання іменника з прикметником, тоді як в англійській терміносистемі переважає тенденція до поєднання іменників. Абсолютну більшість термінологічних словосполучень досліджуваних терміносистем становлять іменникові словосполучення. В українських конструкціях опорне слово може перебувати в препозиції та в постпозиції відносно залежного, тоді як в англійських номінаціях слово-

домінанта зазвичай займає кінцеве положення. Значно ширше в англійській термінології представлено прийменникові терміносполуки, яким відповідають безприйменникові структури української мови: *leagal rate of interest* (встановлена законом відсоткова ставка), *bank for international settlements* (банк міжнародних розрахунків).

Однокореневі терміни значно ширше репрезентовані в українській термінолексичі та становлять 19 % від загального масиву вибірки, тоді як в англійській – 13,6 %. До уваги бралися номінації, які вживаються в українських та англійських лексикографічних джерелах як повноцінні терміни. Кореневі терміни представлені в досліджуваних терміносистемах приблизно однаковою кількістю лексем (в англійській – 33 %, в українській – 35,5 %). Запозичені лексеми становлять значну частину кореневих лексем та характеризуються ширшим дериваційним потенціалом, аніж власномовні: *кредит* (<лат.) – *кредитор* – *кредитівка* – *кредитувати* – *кредитування* – *акредитив* – *рекредитив* (7 номінацій) // *позика* – *позикодавець* – *позичальник* (3 номінації); *profit* (*прибуток*<франц.) – *to profit* – *profitless* – *profiteer* – *profiteering* – *profitable* – *profitability* – *unprofitability* (8 номінацій) // *yield* (*прибуток*<англ.) – *to yield* – *yielding* (3 номінації). Найпродуктивнішою структурою серед українських та англійських лексем визначаємо модель Rs, яка є регулярнішою в англійській термінології. Терміносистеми обох мов послуговуються майже однаковою кількістю суфіксів. На відміну від української банківської термінології, де термінотворний потенціал запозичених та власномовних суфіксів представлений однаково, в англійській термінології саме власномовні суфікси відзначаються високою активністю. Проте продуктивнішими в досліджуваних термінологіях є префікси іншомовного походження, які утворюють приблизно однакову кількість дериватів у досліджуваних мовах. Префіксально-суфіксальний спосіб (парасинтез) словотворення ширше репрезентований в українській термінології та охоплює 27 % вибірки, тоді як в англійській – 18,5 %. Значно меншою мірою в аналізованих терміносистемах представлені дієслівні та прикметникові лексеми, які в англійській термінології є конверсивними. Серед номінацій вибірки фіксуємо пароніми, які в обох термінологіях є запозиченнями: *endorsee* – *endorser* // *індосат* – *індосант*.

Складні номінації репрезентовані приблизно однаковою кількістю лексем у досліджуваних термінологіях (в англійській – 8,7 %, в українській – 8,1 %). Проте серед англійських складних термінів найчисельнішу групу складають прикметники (58 %), тоді як в українській визначаємо кількісне переважання складних іменників (68,7 %). Найпродуктивнішим способом творення складних термінів в англійській мові є поєднання основ, а в українській переважає тенденція до поєднання похідних основ або приєднання похідної основи до простої. Серед англійських складних лексем фіксуємо редуплікативні номінації (*day-to-day loan* (одноденна позика), *bank-to-bank loan* (компенсаційний кредит)) та приклади конверсії *safekeeping* (зберігання цінностей в банківському сейфі) – *safekeeping charge* (банківський збір за зберігання цінностей). Найрегулярнішими компонентами складних номінацій аналізованих термінологій є іменники та прикметники.

Терміни-абревіатури значно ширше представлені в англійській термінології та охоплюють 10,9 %, тоді як в українській – 3,4 % вибірки. Найчисельнішу групу в досліджуваних термінологіях становлять трикомпонентні абревіатури, із кількісним переважанням в українській мові. Переважна більшість англійських та українських абревіатурних термінів є ініціальними.

У четвертому розділі «Парадигматична організація термінологічної лексики в англійській та українській терміносистемах банківської сфери» визначено специфіку лексико-семантичних відношень (синонімія, антонімія, омонімія, полісемія), виявлено структурні особливості термінів-синонімів, термінів-антонімів та полісемічних термінів, а також окреслено особливості семантичного термінотворення на основі метафоричного та метонімічного перенесення.

Функція термінологічної синонімії полягає в уточненні та деталізації думки фахівця, терміни-синоніми є ознакою науки, яка розвивається та вдосконалюється. Взаємозамінність та варіантність термінів дозволяє виділити два основні типи синонімічних відношень: семантичної тотожності (абсолютні синоніми) та семантичної близькості (відносні синоніми). Абсолютні синоніми в банківській термінології української та англійської мов охоплюють більшість синонімічних рядів. Вагому частину абсолютних синонімів становлять термінів-варіанти, а саме: фонетичні, морфологічні, синтаксичні та акцентно-словотвірні. Фонетичні варіанти фіксуємо регулярніше серед запозичених лексем, аніж серед автохтонних у досліджуваних терміносистемах: *брокераж* = *брокредж*, *endorser* = *indorser* (*індокам*). Проте акцентно-словотвірні варіанти є властивими виключно українській термінології: *борг* = *заборгованість*.

Відносні синоніми здебільшого представлені однокореновими лексемами. Приклади засвідчують, що способи утворення відносних синонімів по-різному знаходять відображення в аналізованих терміносистемах. Тоді як в українській термінології синонімічні ряди утворюються шляхом додавання різних афіксів, то в англійській вибірці визначаємо тенденцію приєднання різних прийменників до ключової лексеми: *оплата банківських послуг, сплата кредиту, виплата дивідендів; to pay back* (виплачувати); *to pay in* (вносити гроші); *to pay off* (розраховуватися); *to pay out* (сплачувати). У синонімічні відношення вступають запозичені та власномовні лексеми, серед яких визначаємо однокореневі терміни, складні слова, складноскорочені терміни, словосполучення та абревіатури. Найактивнішими компонентами синонімічних рядів досліджуваної вибірки є двокомпонентні терміносполуки із спільним терміноелементом. В англійській та українській термінологіях найширше представлені двокомпонентні та трикомпонентні синонімічні ряди.

Антонімічні пари в термінології формують номінації, яким притаманні однорідні ознаки, несумісні ознаки та дихотомічність родової ознаки. Антонімічні лексеми утворюють елементарні мікрополя і є необхідними для вираження протилежних відношень між поняттями досліджуваних термінологій. Серед англійських та українських термінів зафіксовано по 103 антонімічні пари, які виражають контрадикторну, контрарну, комплементарну

та векторну протилежність. В аналізованій вибірці обох мов переважають антонімічні відношення контрадикторного та комплементарного типу. Використання парних полярних прийменників є характерним для англійської мови, що зумовлено аналітичним характером мови. Проте найчисельнішу групу термінів досліджуваних мов становлять двокомпонентні терміни-антоніми із спільним опорним словом-іменником. Антонімічно-синонімічні відношення в аналізованих терміносистемах вважаємо виявом системності та фіксуємо в спільнокореневих та різнокореневих рядах. У зіставленні антонімічно-синонімічних блоків аналізованої вибірки досліджуваних мов виявляємо поодинокі збіги синонімічних рядів у антонімічних парах: *assets = profit = revenue – liabilities = loss = expenses* // *активи = прибутки = надходження – пасиви = видатки = витрати*.

Смислова варіантність у термінології зумовлена обмеженістю ресурсів термінологічного потенціалу та свідчить про семантичні можливості термінів. Багатозначність у термінології можна класифікувати як зовнішню та внутрішню. Дослідження дозволяє визначити, що смислова варіантність термінів є різнобічною. Загальна кількість англійських метафоричних та метонімічних термінів перевищує кількість таких одиниць в українській терміносистемі. Проте номінації, утворені шляхом термінологізації загальноживаних слів, не є чисельними в обох досліджуваних термінологіях. Значну частину багатозначних термінів як англійської, так і української вибірки становлять двокомпонентні словосполучення, утворені шляхом приєднання метафоризованої чи метонімізованої лексеми до банківського терміна: *strong (сильний) currency (валюта) – тверда валюта*. Характерним для англійської термінології є функціонування омоакронімів: *EAR (effective annual rate – фактична річна відсоткова ставка)* // *ear (вухо)*. Міжсистемна полісемія є однаковою мірою репрезентована в досліджуваних терміносистемах.

Внутрішньосистемну багатозначність фіксуємо регулярніше серед англійських термінолексем, яка досягається шляхом конверсії та функціонуванням аббревіатур з ідентичним графічним виглядом та різним змістовим наповненням: *LC (letter of credit) – акредитив, LC (legal currency) – законна валюта*.

ВИСНОВКИ

Термінологічна лексика становить важливу частину словника будь-якої сучасної мови й акумулює результат інтелектуального розвитку її носіїв у певній галузі науки. Терміносистема банківської сфери є складною, цілісною, самоорганізованою, динамічною, структурованою системою взаємопов'язаних термінологічних одиниць, які позначають відповідні поняття цієї галузі та розвиваються за законами мови й під впливом позамовних чинників. Ключовими вимогами до терміна є однозначність, стислість, дефінітивність, експресивна нейтральність, відсутність синонімів та омонімів тощо.

Аналіз розвитку банківських терміносистем на етимологічному зрізі засвідчує, що основним джерелом формування досліджуваних термінологій є

запозичення. Найбільша кількість запозичених слів до англійської термінології надійшла з латинської мови значною мірою через посередництво французької мови, тоді як в українській терміносистемі переважають терміни латинського походження. Іншомовні номінації активно використовуються для творення складних слів та словосполучень як в англійській, так і в українській термінологіях. Проте терміни-запозичення української мови вирізняються вищим дериваційним потенціалом, що зумовлено її синтетичною структурою. Низка запозичених лексем набули статусу інтернаціоналізмів, які кількісно переважають в українській термінології. Значна частина інтернаціональної лексики (76 %) характеризується високим ступенем інтернаціоналізації (функціонує в 5-6 мовах). Псевдоінтернаціоналізми регулярніше фіксуємо серед українських термінолексем. Визначено найпоширеніші способи засвоєння іншомовної лексики у досліджуваних мовах: запозичення без перекладу (повна транслітерація, транслітерація з фоно-морфемною адаптацією), заміна іншомовного терміна національним відповідником чи описовим перекладом. Серед українських запозичень фіксуємо англійські аббревіатури, які набули статусу інтернаціоналізмів. Доведено, що українська термінологія є виключно реципієнтом іншомовних лексем, тоді як англійська набула статусу продуцента.

У досліджуваних терміносистемах абсолютно переважають двокомпонентні терміносполуки, які переважно є розкладними термінологічними сполуками. Слово-домінанта в англійських терміносполуках здебільшого займає кінцеве положення, тоді як в українських конструкціях опорне слово може перебувати як в препозиції, так і в постпозиції відносно залежного. Компонентно варіативні термінологічні номінації утворилися внаслідок ускладнення терміноодиниць простішої структури.

Паралельно із термінологічними словосполученнями функціонують їхні аббревіатури, які значно ширше представлені в англійській термінології і охоплюють 10,9 %, тоді як в українській – 3,4% вибірки. Найчисельнішу групу в досліджуваних термінологіях становлять трикомпонентні аббревіатури. Переважна більшість англійських та українських аббревіатурних номінацій є ініціальними. Виявлено акроніми серед англійських та українських термінів та омоакроніми серед англійських термінолексем.

Однокореневі терміни значно ширше репрезентовані в українській термінолексичі. Вони становлять 19 % від загального масиву вибірки, тоді як в англійській – 13,6 %. Кореневі терміни в досліджуваних терміносистемах представлені однаковою кількістю лексем із незначним кількісним переважанням номінацій в українській термінології (в англійській – 33 %, в українській – 35,5 %). Як в англійській, так і в українській терміносистемі значну кількість безафіксних лексем становлять запозичені терміни. Деривація першого ступеня охоплює найбільшу кількість термінів, провідною є модель Rs. Терміносистеми обох мов послуговуються майже однаковою кількістю суфіксів. На відміну від української банківської термінології, де термінотвірний потенціал запозичених та власномовних суфіксів представлений однаково, в англійській термінології саме автохтонні суфікси відзначаються високою

продуктивністю. Модель pR є регулярнішою в українській терміносистемі, що зумовлено кількісним переважанням препозиційних дериваторів. Дери́вація другого ступеня значно ширше представлена в українській термінолексичі та охоплює 27 % вибірки, тоді як в англійській – 18,5 %. Найпродуктивнішою структурною моделлю в досліджуваних терміносистемах визначаємо модель pRs .

Функція складних номінацій у термінології полягає в уточненні понять, явищ, процесів банківської діяльності. Складні терміни репрезентовані приблизно однаковою кількістю лексем у досліджуваних термінологіях (в англійській – 8,7 %, в українській – 8,1 %), які представлені композитами та юстапозитами. Найпродуктивнішим способом творення складних номінацій в англійській мові є поєднання основ, тоді як в українській – приєднання простої основи до похідної чи поєднання похідних основ. Серед англійських складних термінів фіксуємо терміни-символослови, редуплікативні номінації та приклади конверсії. Наявність телескопізмів є спільним для обох терміносистем. Визначено часто вживані основи в досліджуваних терміносистемах, проте їх валентнісні характеристики не є ідентичними.

Банківська термінологія англійської та української мов – це організована система взаємозумовлених і взаємопов'язаних номінацій, об'єднаних семантико-парадигматичними відношеннями синонімії, антонімії, полісемії. Взаємозамінність та варіантність термінів дозволяє виділити відносні та абсолютні синоніми із домінантною позицією останніх. Вагому частину абсолютних синонімів становлять терміни-варіанти, а саме: фонетичні, морфологічні, синтаксичні та акцентно-словотвірні. Приклади акцентно-словотвірних варіантів фіксуємо виключно серед українських термінолексем. Способи утворення відносних синонімів по-різному знаходять відображення в аналізованих терміносистемах: в українській термінології синонімічні ряди утворюються шляхом афіксації, в англійській вибірці визначаємо тенденцію приєднання прийменників до ключової лексеми. У синонімічні відношення вступають запозичення та власномовні номінації, які часто слугують засобом лексикографічної інтерпретації іншомовних термінолексем.

Антонімічні пари в термінології формують номінації, яким притаманні однорідні ознаки, несумісні ознаки та дихотомність родової ознаки. Серед англійських та українських термінів зафіксовано антонімічні пари, які виражають контрадикторну, контрарну, комплементарну та векторну протилежність із переважанням антонімічних відношень контрадикторного та комплементарного зразка. Зіставний аналіз дає підстави стверджувати, що спільнокореневі антоніми в досліджуваних терміносистемах представлені значно більшою кількістю пар, аніж різнокореневі. Антонімічно-синонімічні відношення в досліджуваних терміносистемах вважаємо виявом системності та фіксуємо серед спільнокореневих та різнокореневих рядів.

У зіставних мовах зовнішня (експліцитна) полісемія утворюється внаслідок термінологізації загальноживаних слів, метафоричних і метонімічних процесів та ретермінологізації, однак представлена вона в досліджуваних терміносистемах досить різнобічно. Загальна кількість

англійських метафоричних та метонімічних термінів перевищує кількість таких одиниць в українській терміносистемі. Міжсистемна полісемія є однаковою мірою репрезентована в досліджуваних терміносистемах. Проте в англійській терміносистемі значну активність виявляють номінації, що належать до юридичного та лінгвістичного термінологічного поля, тоді як в українській найрегулярніше фіксуємо терміни технічної та медичної терміносистем. Значну частину термінів як англійської, так і української вибірки становлять двокомпонентні словосполучення, утворені шляхом приєднання метафоризованої чи метонімізованої лексики до банківського терміна. Характерним для англійської термінології є функціонування омоакронімів. Внутрішньосистемна багатозначність ширше репрезентована в англійській термінології, що частково пояснюється аналітичним характером англійської мови та вищим ступенем розвитку банківської сфери, що зумовлює розгалуження смислів у межах однієї терміносистеми. В українській банківській терміносистемі переважають однозначні лексеми, рідше трапляються двозначні.

Результати наукової праці відкривають перспективи подальших семантичних та функціональних розвідок у фаховій комунікації, у з'ясуванні особливостей функціонування банківських термінів досліджуваних мов у дискурсивному вимірі (зокрема науковому, публіцистичному, документальному), а також поглибленні знань щодо процесу фразеологізації термінолексем банківської сфери в межах художнього дискурсу. Застосований у дисертації контрастивний підхід до дослідження терміносистем банківської сфери можна екстраполювати на дослідження фахових мов інших галузей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Петрина О. С. Морфологічні та словотвірні параметри етимологічного складу англійської та української терміносистем банківської сфери / О. С. Петрина // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 26. – С. 272-276.

2. Петрина О. С. Принципи класифікації інтернаціональної лексики у терміносистемах банківської сфери англійської та української мов / О. С. Петрина // Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації. Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції. – Івано-Франківськ, 2013. – С. 220-221.

3. Петрина О. С. Інтернаціональна лексика у терміносистемах банківської сфери англійської та української мов / О. С. Петрина // Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія філологічна. – Острог, 2015. – Вип. 56. – С. 232-235.

4. Петрина О. С. Антонімічні відношення у терміносистемах банківської сфери (на матеріалі англійської та української мов) / О. С. Петрина // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана

Франка, серія «Філологічні науки», мовознавство. – Дрогобич, 2015. – №4. – С. 138-145.

5. Петрина О. С. Синонімічні відношення у терміносистемі банківської сфери (на матеріалі англійської та української мов) / О. С. Петрина // *Science and Education: A new dimension: Philology*, III(16). – Budapest, 2015. – Issue 70. – P. 62-66.

6. Петрина О. С. Смысловая вариантность термина в банковской сфере (на материале английской та української мов) / О. С. Петрина // *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. – Харків, 2015. – Вип. 73. – С. 187-190.

7. Петрина О. С. Структурні особливості аббревіатур у банківській термінології (на матеріалі англійської та української мов) / О. С. Петрина // *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. – Чернівці, 2016. – № 1-2(11-12). – С. 145-149.

8. Петрина О. С. Складні номінації у банківській термінології (на матеріалі англійської та української мов) / О. С. Петрина // *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. – Кіровоград, 2016. – Вип. 146. – С. 455-459.

АНОТАЦІЯ

Петрина О. С. Формування та функціонування англомовних та українських терміносистем банківської сфери. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2016.

У дисертації здійснено комплексний аналіз структурно-семантичних та словотвірних параметрів термінологічної лексики банківської сфери у зіставному аспекті з метою виявлення загальних тенденцій термінотворення та розкриття національно-специфічних і можливих тотожних рис у формуванні термінолексем.

У дослідженні з'ясовано роль інтернаціональних номінацій у формуванні термінологій та окреслено процеси адаптації іншомовних термінів. Здійснено компонентний аналіз термінів, класифіковано термінологічні одиниці за структурними типами, визначено продуктивні моделі термінотворення, розглянуто питання частиномовної належності термінологічних номінацій, виявлено тотожні та відмінні механізми термінотворення. Проаналізовано характер парадигматичних відношень термінологічної лексики (синонімію, антонімію, полісемію та омонімію), а також окреслено особливості семантичного термінотворення на основі метафоричного та метонімічного перенесення.

Ключові слова: термін, термінологія, терміносистема, термінотворення, термінологічна деривація, синонімічні, антонімічні та полісемічні відношення, метафоричне та метонімічне перенесення.

АННОТАЦИЯ

Петрина О. С. Формирование и функционирование англоязычных и украинских терминосистем банковской сферы. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.17 – сравнительно-историческое и типологическое языкознание. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2016.

В диссертации осуществлен комплексный анализ структурно-семантических и словообразовательных параметров терминологической лексики банковской сферы в сопоставительном аспекте с целью выявления общих тенденций терминообразования и раскрытия национально-специфических особенностей и возможных тождеств в формировании терминологического лексикона.

В диссертации установлена роль международных номинаций в формировании терминологий и обозначены процессы адаптации иноязычных терминов. Рассмотрены закономерности структурной организации исследуемых терминологий, осуществлен компонентный анализ терминов, классифицированы терминологические единицы по структурным типам, определены производные модели терминообразования, обнаружены тождественные и отличительные механизмы терминообразования. Проанализирован характер парадигматических отношений терминологической лексики, а также обозначены особенности семантического терминообразования на основе метафоры и метонимии.

Ключевые слова: термин, терминология, терминосистема, терминообразование, терминологическая деривация, синонимические, антонимические и полисемические отношения, метафорические и метонимические переносы.

ABSTRACT

Petryna O. S. Formation and functioning of the English and Ukrainian banking terminology systems. – The manuscript.

Thesis for the Candidate degree in Philology, speciality 10.02.17 — Comparative-Historical and Typological Linguistics. — Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2016.

Thesis is devoted to the contrastive analysis of the structure and semantics of the banking terminology in English and Ukrainian to identify general tendencies of term-formation and reveal national-specific features and identities of banking terms of contrasted languages. A paradigm of methods has been selected for the contrastive analysis of banking terminology.

Semantic analysis of inner organization of English and Ukrainian banking terminology systems has been performed. Peculiarities of banking terminology systems have been revealed by the structural method and the system analysis. The etymological analysis has been used to study borrowings and determine their origin.

Features and differences of the etymological content in the contrasted terminology systems, and borrowed terms adaptation processes have been described. The role of international nominations in the terminology system formation has been identified.

Special attention has been paid to determining and systematization of the structural peculiarities of banking terms, which have been divided into non-derivative terms, derivative terms, compound terms, abbreviations and terminological phrases. The bulk of each terminology system is composed of the terminological phrases. Quantitative calculations have proved that two-component terminological phrases prevail in the contrasted terminology systems. The productive structural patterns of each structural type have been identified.

The definitional, componental and semantic analyses have been used to determine the meaning of banking terms and reveal their semantic peculiarities. Features of paradigmatic relations of banking terminological vocabulary (synonymy, antonymy, polysemy and homonymy) have been studied. The reasons and sources of synonymy, antonymy, polysemy and homonymy have been revealed. The existence of relative and total synonyms is observed in the contrasted terminology systems. Antonyms in the terminology systems of both languages are divided into contrary antonyms, complementary antonyms, converse antonyms and reverse antonyms. Antonymous relations of converse and complementary types prevail over two other types. The main types of secondary nomination are metaphorical and metonymical transferences.

The research results can be applied in terminological studies, lexicology and typology of the English and Ukrainian languages, in theoretical and practical translation, in teaching and training of students of higher economic educational institutions and postgraduate courses, for compiling the English-Ukrainian and Ukrainian-English dictionaries of banking terminology.

Key words: term, terminology, terminology system, term formation, terminological derivation, synonymous relations, antonymous relations, polysemy, metaphorical transference, metonymical transference.